

Lokacija: Bevke – Zaloke

Najdišče: prostor človeških aktivnosti

Raziskovalna ustanova: ZVKDS, CPA

Nadzor: Boris Vičič, ZVKDS, OE Ljubljana

Vodja: dr. Matija Črešnar

Objava poročila:

Na območju vasi Bevke, ki je zaradi ohranjene parcelacije in tlorisne zasnove iz 19. stoletja v celoti varovana kot naselbinska dediščina, **Bevke - vas** (EŠD 11466), in jo je v Registru kulturne dediščine (RKD) moč najti tudi znotraj registriranih enot **Ljubljana – Kulturna krajina Ljubljansko barje** (EŠD 11819) in **Ljubljana – Arheološko območje Ljubljansko barje** (EŠD 9368), je tudi četvero arheoloških najdišč: **Bevke – Naselbina Gradišče (EŠD 11139)**, **Bevke – Arheološko najdišče Žebravc (EŠD 14)**, **Bevke – naselbina Brdo (EŠD 11140)** in **Bevke – Arheološko najdišče Zaloke (EŠD 11141)**. In del slednjega, parcela št. 975, k.o. Blatna Brezovica, je bil v juniju in juliju 2010 predmet predhodnih arheoloških raziskav Centra za preventivno arheologijo ZVKDS.

Že intenzivni terenski pregled (ITP), narejen za določitev vsebine, sestave in obsega arheološkega najdišča, je pokazal, da je na območju predvidenem za stanovanjsko gradnjo moč pričakovati arheološke ostanke iz časa srednje in pozne bronaste dobe. Zato so tem raziskavam sledila arheološka izkopavanja, s katerimi je bila arheološka dediščina strokovno odstranjena, parcela pa s tem sproščena za gradnjo.

Območje raziskav leži na nadmorski višini 289 m, na zlagoma padajočem terenu, nad katerim se proti severu dviguje hrib Brdo z nadmorsko višino 335 m, proti jugu pa se razprostira osrednji del Ljubljanskega barje. Arheološki poseg, ki je zavzemal celotno območje gradbenih del, je meril pribl. 300 m² in je na najglobljih delih dosegel globino 2 m.

Rezultati raziskav so izjemni in v takšni obliki na Ljubljanskem barju neznani. Dokumentirali smo namreč prostor raznoterih aktivnosti skozi daljše obdobje bronaste dobe, barjanska tla pa so s svojimi značilnimi lastnostmi z visoko vlažnostjo pomagala ohraniti ostanke iz lesa, ki jih na večini drugih arheoloških najdišč ne najdemo.

Najstarejši ostanki so bili najdeni na plasteh proda, ki so prekrivali meljasto-glinasti jezerski sediment, t.i. polžarico. Gre za skupine kamnov, ki so, kot je moč razbrati iz lege lesenih kolov in vej ob njih podpirali neke vrste ograjo. Časovno je moč te strukture umestiti v čas zgodnje bronaste dobe, o čemer pričajo maloštevilni ostanki lončenine. Med drugimi predmeti iz tega časovnega obdobja je potrebno izpostaviti roženo kopačo z ohranjenim delom lesenega ročaja (slika 1).

Tej prvi fazi človeških aktivnosti je sledila ponovna ojezeritev, ki je s seboj prinesla prekinitev ali vsaj upad aktivnosti na tem območju, saj je predmetov v jezerski plasti nismo odkrili.

Tik nad njo pa je ležala naslednja izjemna najdba, soha dolžine 6,42 m, ošiljena in ožgana na enem koncu in razvejana na drugem koncu (slika 2). Da je bila namenjena za podporo stavbne konstrukcije verjetno ni dvomiti, končala pa je drugače, na dnu jezera.

Temu obdobju je sledila delna osušitev, ki je omogočala tukaj na robu barjanskega sveta tik pod osamcem rast različnih rastlinskih vrst, njihovi ostanki, pa so se nam zaradi stalne zamočvirjenosti v veliki meri odlično ohranili v relativno debelih šotnih plasteh. Ob ostankih vegetacije pa so predvsem ostanki človeških aktivnosti vredni posebne pozornosti. Najštevilnejši so bili ostanki pridobivanja lesa, saj smo našli na številne odsekane veje (slika 3), lesene odcepke (slika 4) ob njih pa tudi verjetno končne izdelke kot so deščice (slika 5), ročaji za kopače, sekire ali njim podobno orodje (slika 6) itn. Keramično gradivo, ki kot večina najdb še ni dokončno obdelano, dopušča datacijo te faze najdišča na prehod med srednjo in pozno bronasto dobo. Ob tem pa je zanimivo, da je večina, sicer maloštevilnega keramičnega gradiva, kot tukaj predstavljena skleda, odlično ohranjenega (slika 7). V nekaterih posodah so bili odkriti organski ostanki, ki pa še niso bili analizirani.

Ob tem smo odkrili tudi večje število živalskih kosti, med katerimi so tudi takšne s prepoznavnimi znaki uporabe orodij, ter nekaj kamenih artefaktov

Med zanimivejšimi najdbami iz šotnih plasti naj izpostavimo še sulico oz. kol z ošiljenim in ožganim koncem (slika 8) ter leseno veslo, ki pa je zaradi svoje lege v stratigrafiji lahko tudi precej mlajše od drugih najdb.

Preliminarno poročilo o pred kratkim zaključenih raziskavah je seveda šele začetek poizkopavalnega procesa. Natančna obdelava najdiščne dokumentacije, pregled vseh vrst najdb in konec koncev naravoslovne analize številnih organskih vzorcev bodo privedle do mnogih dodatnih spoznanj, na katerih bo temeljila končna interpretacija najdišča.